

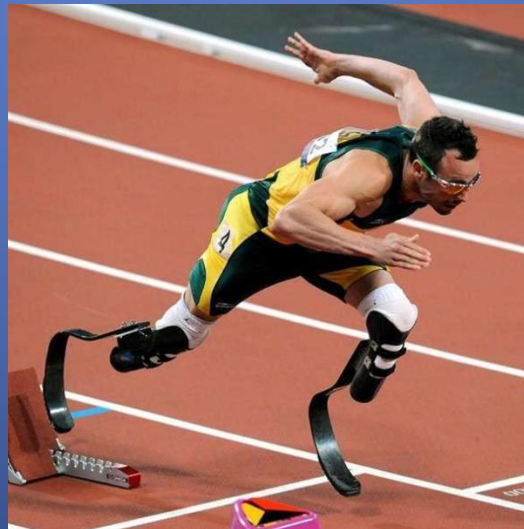

СПОРТ ОСОБА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

ТЕРМИНОЛОГИЈА, БОНТОН И
ДЕФИНИЦИЈЕ КОД ОСОБА СА
ИНВАЛИДИТЕТОМ

БИТНИ ПОЈМОВИ

1. ИНВАЛИДИТЕТ је стање организма настало услед болести, повреде или урођене мане.
2. Има за последицу, трајно, делимично или потпуно смањење способности човека за нормалан живот, рад и привређивање.
3. Овај појам претпоставља да се ради о непрогресивном стању (фиксном стању).
4. У чему је разлика између инвалидитета и болести?
5. Инвалидитет је фиксно стање а болест је динамичко стање које има одређени развојни ток.

БИТНИ ПОЈМОВИ

- ОШТЕЋЕЊЕ означава трајно или пролазно патолошко стање које је резултат смањене функције.
- Оштећења могу бити сасвим незнатна и без негативног утицаја на функционалну способност.
- Могу бити успешно отклоњена и функције повраћене.
- Оштећење је динамично и има свој развојни ток.
- Разликује се од појма инвалидитет.

БИТНИ ПОЈМОВИ

- Термин ХЕНДИКЕП означава стање умањене активности узроковано онеспособљавањем,
- подразумева губитак или умањење способности,
- резултат је физичког или менталног оштећења, или оба као и прилагођавања особа на та стања.
- ХЕНДИКЕП такође представља трајно стање које ограничава или спречава испуњење оне улоге која је нормална за одређену особу,
- према годинама, полу, социјалним и културним нормама.
- Може се рећи да ова дефиниција хендикепса означава поремећај у друштвеној сфери човека и односа који има са околином.

БИТНИ ПОЈМОВИ

- Савремени ставови који сврставају особу у хендикепирану су:
- ниски степен интелигенције;
- смањен капацитет за учење;
- смањена социјална адаптабилност;
- психички и социјални проблеми;
- оштећење централног нервног система;
- специфични органски поремећаји.

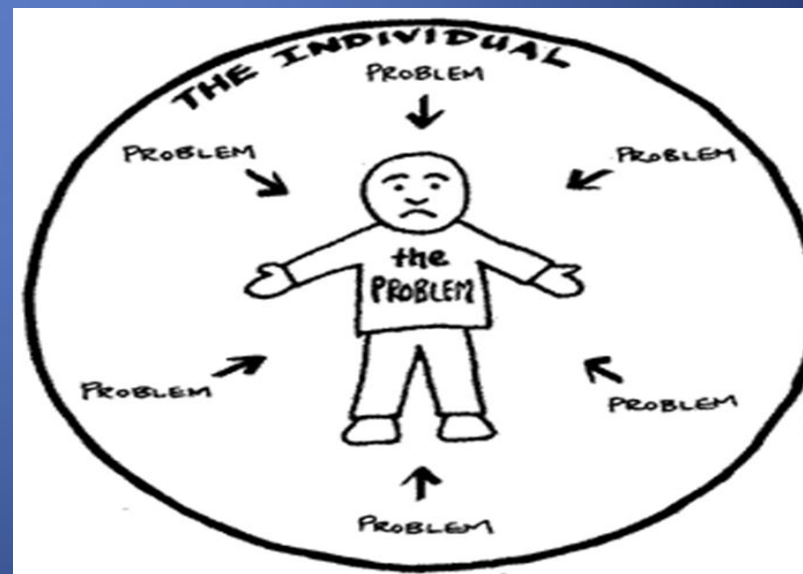
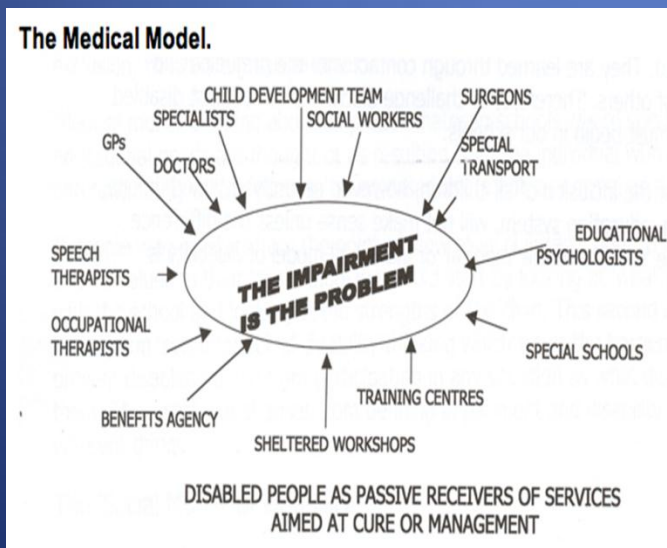
БИТНИ ПОЈМОВИ

- Термин инвалид који се користи у свакодневном животу потиче од латинске речи: INVALIDUS – неспособан.
- Овај термин означава лице које је неспособно.
- Боље је рећи да је то лице које није довољно способно за извршавање одређених активности.
- Професионалне или активности које се изводе у свакодневном животу, рекреацији и спорту.

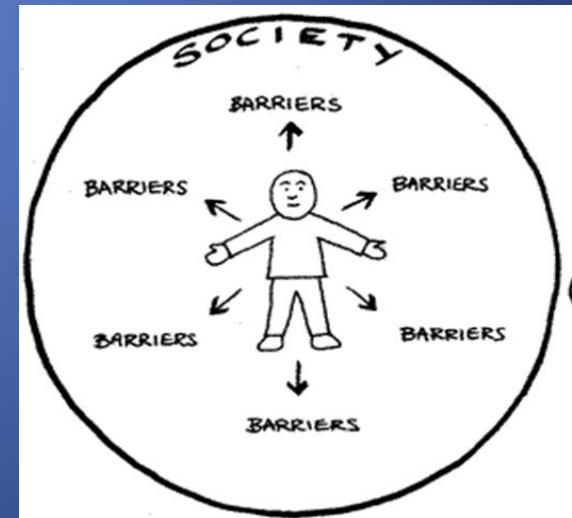
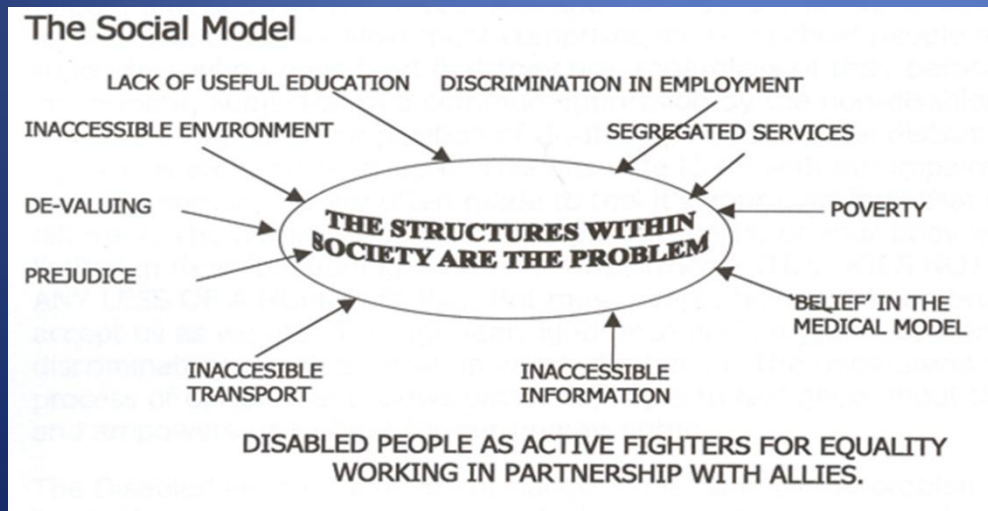
Медицински приступ (модел) ИНВАЛИДНОСТИ

- Инвалидност је индивидуални проблем, директно проузрокован болешћу, повредом или неким другим оштећењем здравља,
- захтева медицинску негу коју пружају професионалци,
- основни начин решавања проблема јесте лечење, рехабилитација и адаптација индивидуе на постојеће стање,
- сагледава инвалидност готово искључиво као нешто што се односи на појединца и на његове физичке, сензорне или интелектуалне недостатке односно оштећења.

Социјални приступ (модел) инвалидности

- схвата проблеме које особе са инвалидитетом имају као социјално дефинисан и креиран проблем (производ социјалне интеракције),
- ставља тежиште на баријере са којима се особе са инвалидитетом суочавају у свакодневном животу као појединци и као група.
- Инвалидност проистиче из интеракције особа са оштећењима:
- са баријерама у окружењу и баријерама које се одражавају у ставовима заједнице.
- Оне отежавају пуно и ефективно учешће особа са инвалидитетом у друштву, на основу једнакости са осталим члановима тог друштва.

ДЕФИНИЦИЈЕ

ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- Означава особе са урођеном или стеченом физичком, сензорном, интелектуалном или емоционалном онеспособљеношћу које услед друштвених или других препрека немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима, без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке.

Закон о спречавању дискриминације особа са инвалидитетом,
Службени гласник РС број 33, 2006.године

ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

Особе са урођеном или стеченом:

- физичком,
- сензорном,
- интелектуалном,
- емоционалном онеспособљеношћу,

Друштвене или друге препреке.

Немају могућности или имају ограничене могућности да се укључе у активности друштва на истом нивоу са другима,

без обзира на то да ли могу да остварују поменуте активности уз употребу техничких помагала или служби подршке.

ДЕФИНИЦИЈЕ

ОСОБЕ СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- Дефиниција ставља тежиште на чињеницу да су управо друштвене препреке оно што особе са инвалидитетом доводи у ситуацију неравноправности и да је инвалидност социјални а не пуки медицински феномен.

ОСОБА СА ХЕНДИКЕПОМ

- Хендикеп се, кроз овај израз, не посматра као једна од карактеристика особе, већ као хендикеп или отежавајуће околности које друштво ствара неадекватним приступом, системом подршке и прихватањем. Самим тим, друштво хендикепира особе, кроз неподржавање и непрактиковање концепта једнаких могућности за све.

ТЕРМИНОЛОГИЈА

Језик и терминологија

Важна улога у смислу утицања на:

- наше размишљање,
- наше дефинисање система вредности.

Дискриминација у говору је присутна у свакодневном обраћању особама са инвалидитетом.

Важно прихватити и користити правилну терминологију.

На тај начин утичемо на:

- то како су особе са инвалидитетом приказане у јавности,
- промену начина размишљања друштва о инвалидности.

Правилни и неправилни термини када се говори о инвалидности

Правилни

- Особа са инвалидитетом,
- Особа са хендикепом,
- Особа са ометеношћу (тешкоћом, оштећењем, сметњама у развоју),
- Акцент је на особи, а ометеност, хендикеп, је само једна од бројних одредница те особе, то је само део индетитета једне особе.

Неправилни

- Ометена особа (тима се у први план ставља оштећење као да је то основна карактеристика особе),
- Инвалид (термин означава да је особа неспособна),
- Нормално или здраво дете, приликом упоређивања са децом са инвалидитетом (значило би да су ова друга деца ненормална, што није тачно).

Правилни и неправилни термини

Особа са посебним потребама (*никад не користити овај термин*),

- сви људи имају своје посебне потребе (нпр. Вегетеријанска исхрана, да ли је то посебна потреба?),
- сви људи имају одређене потребе али их задовољавају на различите начине,
- сви имају потребу за кретањем али је задовољавају на различите начине,

Увек употребљавати „активан облик“ изражавања:

- корисник колица А НЕ везан за колица,
- увек употребљавати ОСОБА СА.... (инвалидитетом, хендикепом, неком дијагнозом).

Нарочито избегавати

Звати људе по дијагнози: (церебралац, параплегичар, даунаовац).

Употреба погрдних термина (специјалци, слепци, ретарди, богаљи) да ли и нама смета да нас неко зове погрдним терминима?

Избегавати	Користити уместо тога
Инвалид, богаљ, хендикепиран, спастичар	Особа са инвалидитетом
Особа са посебним потребама	Особа са инвалидитетом
Везан за инвалидска колица, ограничен инвалидским колицима	Корисник инвалидских колица
Ментално хендикепиран, ментално ретардиран, ментално недовољно развијен	Особа са интелектуалним инвалидитетом или особа са тешкоћама у учењу
Телесно способан	Особа без инвалидитета
Слеп, глув	Особа са оштећењем вида (слуха), слепа (глува) особа

БОНТОН У КОМУНИКАЦИЈИ СА ОСОБАМА СА ИНВАЛИДИТЕТОМ

- Ако постоји потреба за пружањем помоћи, **питајте** како јој најбоље можете помоћи.
- Приликом упознавања не избегавати руковање са особом која има вештачку или ампутирану руку. **Рукујте се** левом руком или додиром, онако како јој највише одговара.
- **Обраћајте се директно особи**, а не њеним пратиоцима.
- Разговарајте уобичајено, служећи се свакодневним изразима, без обзира о каквом се инвалидитету ради код особе са којом разговарате.
- Ако разговарате дуже време, седите како бисте се гледали у очи у истој равни.
- Ако нисте разумели шта је особа рекла, замолите је да понови. Немојте глумити да сте разумели.

- Говорите полако и директно према особи са оштећењем слуха, израз лица и покрети уснама јој помажу да вас разуме. Напишите поруку ако треба.
- Поздрављајући слепу особу кажите јој и своје име. Ако јој треба помоћ у ходању, понудите јој да се ослони на вашу руку.
- Глувонеме особе вас могу разумети једино додиром. Комуникацију остварите писањем великих слова по њеном длану додиром.
- Питања о инвалидитету или његовим узроцима немојте постављати, уколико са особом нисте блиски
- Будите стрпљиви у извршавању задатака
- Не хвалите претерано, због обављања нормалних свакодневних животних задатака
- Помагала (штаке, колица, штап) дирајте само ако сте за то били замољени. Не наслањајте се на инвалидска колица, она су саставни део личног простора особе са инвалидитетом.
- Од вас се не очекује да показујете сажаљење према особама са инвалидитетом. Према њима треба да се понашамо као према једнакима.

УЗРОЦИ НАСТАНКА ИНВАЛИДИТЕТА

СПОРТ ОСОБА СА
ИНВАЛИДИТЕТОМ

НАЈЧЕШЋИ УЗРОЦИ НАСТАНКА ИНВАЛИДИТЕТА

- ▣ ратови,
- ▣ удеси,
- ▣ смена производних технологија,
- ▣ урођени или стечени деформитети,
- ▣ мане.

РАТОВИ

- ▣ активно учешће (директна борба),
- ▣ пасивно учешће (цивилно становништво).

Последице:

- ▣ амутације,
- ▣ парализе,
- ▣ оштећење вида и слуха,
- ▣ психички проблеми.

Војна медицинска помоћ.

УДЕСИ

Саобраћајне несреће

- ▣ аутомобили и возови,
- ▣ трајни инвалиди.

Спортска такмичења и тренинзи

- ▣ несреће у публици (Хејсел 1985. 600 повређено)
- ▣ несреће на спортском терену,
- ▣ (гимнастика, атлетика, скијање, скокови у воду...)

СМЕНА ПРОИЗВОДНИХ ТЕХНОЛОГИЈА

Повреде на раду

- ▣ замена страих технологија са новим,
- ▣ недовољна обученост радника,
- ▣ неадекватна заштитна опрема.

УРОЂЕНИ ИЛИ СТЕЧЕНИ ДЕФОРМИТЕТИ

Урођени (аномалије у току трудноће и самог порођаја)

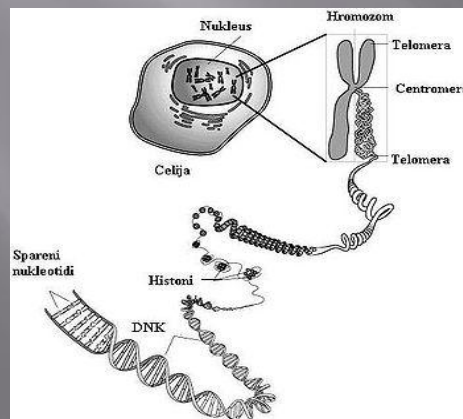
▣ лекови у трудноћи, генетика, оболења (рубеола),

Стечени деформитети

▣ ампутације,

▣ парализе,

▣ оштећење вида...

МАНЕ

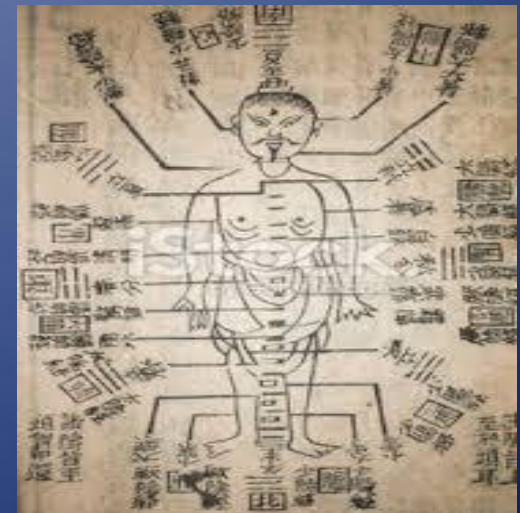
- ▣ У току прележаних болести или наследним путем.
- ▣ долази до одређених поремећаја на органима и органским системима,
- ▣ урођене или стечене мане,
- ▣ срчане мане.

РАЗВОЈ СПОРТА И ТЕЛЕСНОГ ВЕЖБАЊА КАО ОБЛИКА ЛЕЧЕЊА

Спорт особа са инвалидитетом

Покрет као лек

- Примена покрета као средства лечења може бити у облику:
- физичких вежби (рехабилитација),
- спортских и рекреативних активности,
- Први подаци у књизи “О природи и животу” основа медицинске доктрине древне Кине,
- Описане су: вежбе дисања, вежбе корективне гимнастике и друге вежбе,
- Пре три хиљаде година у Индији се појављује “Брахманизам”
- религиозно-филозофско учење,
- обрађује и физичке активности (Хатха Јогу).

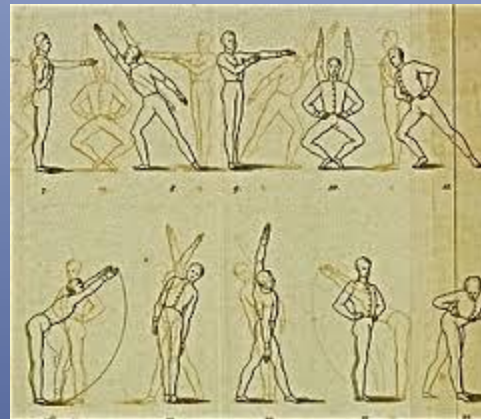
Покрет као лек

- Стара Грчка физичка активност је дељена на природну и војну.
- У природну се убраја:
 - трчање,
 - пешачење,
 - пливање,
 - рвање.
- У војну се убраја:
 - бацања копља,
 - стреличарство,
 - мачевање,
 - јахачке дисциплине.

Покрет као лек

- Хипократ указује на дозирану примену медицинске гимнастике,
- “Primum non nocere - првенствено не нашкодити,
- физичке активности можемо примењивати само дозирано како не би дошло до негативних ефеката,
- Лингова медицинска гимнастика,

- први клубови за слепе особе основани су 1888. године у Берлину,
- после првог и другог светског рата јавио се велики број рањених ратни војни инвалиди,
- нарочито се поклања пажња спорту особа са параплегијом.

Прва такмичења

- Доктор Лудвиг Гутман
- 1944. у Стоук Мендивилу,
- основао центар за рехабилитацију особа са повредама кичмене мождине,
- 1948. одржане су прве Стоук Мендивил игре,
- 16 такмичара,
- Стреличарство,
- 1952. одржане су прве међународне Стоук Мендивил игре,
- спортисти из Холандије,
- прве Параолимпијске игре 1960. године у Риму,
- Учествовало је 400 спортиста,
- из 23 земаља у 13 спортова.

Примена спорта и телесних вежби као средства лечења у Србији

- први пут у записима руских лекара Голмина и Соколова,
- У току другог светског рата лекари су запазили да ране на доњим екстремитетима брже зарастају,
- код бораца који су морали да се крећу у односу на оне који су били мање покретни,
- уводе покрет и телесне вежбе у лечењу рањеника,
- формирају се одељења за лаке рањенике,
- 1945. Панчево, формирана таква болница.

Примена спорта и телесних вежби као средства лечења у Србији

- удружења ратних војних инвалида (РВИ) развијају рекреативне активности за своје чланове,
- 1952. формира се комисија за спорт и рекреацију особа са инвалидитетом,
- исте године организован је сусрет РВИ Београда, Загреба и Новог Сада,
- 1964. формиран је Спортски савез инвалида Србије.

Значај спорта и телесног вежбања за особе са инвалидитетом

- реадаптација и ресоцијализација,
- задовољство групног учествовања,
- смањење психичке напетости,
- повећање самопоуздања,
- бржа адаптацији на инвалидитет,
- брже долази до нове телесне шеме и представе о телу.

Активно учешће инвалида у процес лечења

- применом физичких активности, вежби и спорта у рехабилитацији,
- сједињује се и развијају психофизичке могућности,
- особа са инвалидитетом је активни учесник,
- особа са инвалидитетом координира и управља својим покретима,
- како би оптимално реализовао задату вежбу.

Улога спортског тренинга

- развој моторичких способности,
- максимални напори за сваку појединачну особу.
- think about abilities not disabilities!
- размишљати шта особа са инвалидитетом може а не шта не може да уради!

